

Україна досить довго не брала систематичної участі в міжнародних довготривалих порівняльних моніторингових соціологічних дослідженнях. Це було істотною перешкодою для обґрунтованого порівняльного аналізу соціально-політичних процесів у державі в контексті глобалізаційних змін. Про таку перешкоду говорить надзвичайно мала кількість наукових фахових публікацій про порівняння стану й динаміки розвитку соціальних процесів в Україні з аналогічними процесами в інших країнах, зокрема європейських, що базуються на емпіричних даних, отриманих під час професійних соціальних досліджень. Наслідком відсутності науково обґрунтованої інформації є упереджена недостовірна інформація про Україну, що сприяє закритості українського суспільства.

Цю прогалину, твердять фахівці, покликаний заповнити проект «Європейське соціальне дослідження» (ЄСД). Це порівняно новий проект (перша хвиля – 2002 р., наступні – кожні два роки вже за участі України), що дає право очікувати на високу якість даних від усіх національних дослідницьких груп і гарантує найвищу можливість справжнього порівняльного аналізу. Важливо, що зібрані всіма національними дослідницькими групами дані через архів проекту в мережі Інтернет одразу стають доступними науковій та експертній спільноті у світі.

За результатами ЄСД співробітники Інституту соціології НАН України і фахівці з різних дослідних інституцій України підготували чималу кількість публікацій у фахових наукових виданнях і пресі. Дані чотирьох хвиль цього моніторингового дослідження депоновано в Центральному архіві соціальних даних (Кельн, ФРН) і використовуються фахівцями, які працюють за межами України, зокрема в Росії, Німеччині, Канаді, США.

Про тенденції соціальних змін в Україні і Європі за даними Європейського соціального дослідження на засіданні президії Національної академії наук України доповів провідний науковий співробітник Інституту соціології НАН України, доктор соціологічних наук О. Стегній. У своєму виступі він розглянув п'ять змістовних блоків: чотири – зовнішньооціночних та один – самооціночний (самодіагностичний), які значною мірою визначають і водночас пояснюють рівень соціокультурних відмінностей між населенням України й інших країн-учасниць ЄСД. Крім України, у дослідженні представлено три категорії країн: старожили ЄС; нові члени зі Східної Європи (постсоціалістичні країни); пострадянські країни – усього 18 країн.

<...> «Загалом результати, отримані в межах Європейського соціального дослідження, вказують на існування на сучасному етапі певних соціокультурних відмінностей між Україною та ЄС, – підсумовує свою

доповідь доктор соціологічних наук О. Стегній. – У нашій країні цінності громадянського суспільства, політичного плюралізму, поваги до закону й прав людини, толерантності, консенсусної культури спілкування, захисту прав меншин і людей з обмеженими можливостями ще не достатньою мірою усталілись у масовій та елітарній свідомості».

Хоча Україна й має достатньо об'єктивних передумов для приєднання до ЄС, головною її проблемою на шляху євроінтеграції залишаються низькі показники, порівняно з цими країнами, щодо задоволення життєво важливих потреб населення, а також атмосфера невпевненості в дієздатності й ефективності нових соціальних інституцій (*Головна проблема України та українців – криза довіри до державних інститутів // Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>). – 2012. – 8.12).*